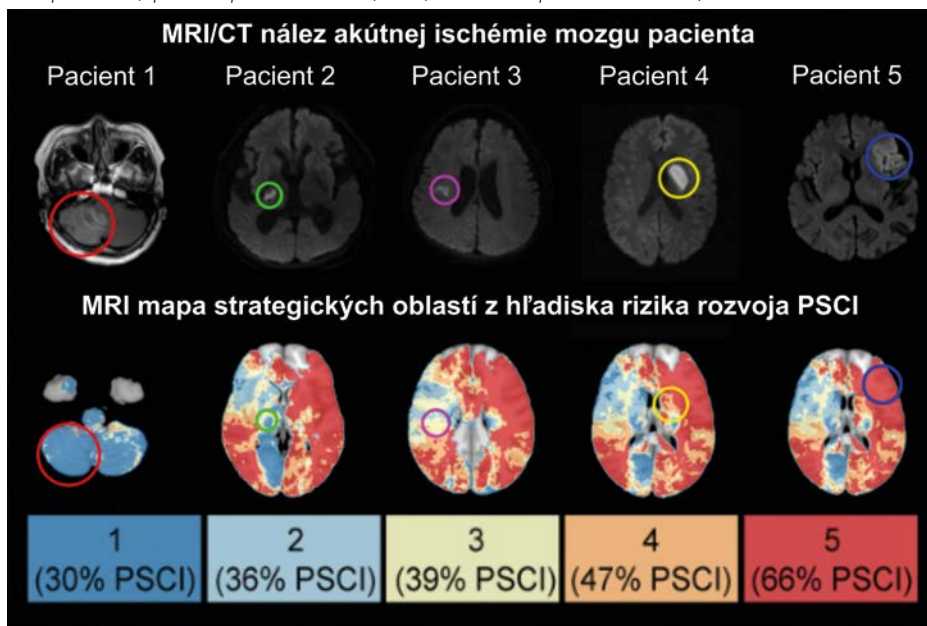

Obr. 5. Vizualný predikčný nástroj na stanovenie rizika rozvoja PSCI podľa lokalizácie akútnej ischemickej lézie pacienta (upravené podľa Rost et al., 2022, voľne dostupné v online verzii)

v iniciálnej fáze silového tréningu je dôležitá podpora a vedenie skúseného trénera či fyzioterapeuta. Na začiatku možno uskutočniť 1–2 série po 10–12 cvikov so zameraním na ich správne vykonanie. V úvodných 4 až 6 týždňoch postačuje vykonávať po jednej sérii z každého cviku na veľké svalové skupiny. U začiatočníkov môže aj relatívne malý objem silových cvičení viesť k významným pozitívnym zmenám. V priebehu ďalších 4 až 6 týždňov je možné zvýšiť počet sérií pre každú svalovú skupinu na 2 až 3. Pacienti by mali vykonávať 2–3 tréningy do týždňa. Dôležité je pritom progresívne zvyšovanie záťaže (Bayles et al., 2018; Erickson et al., 2019).

V rámci dietetických intervencií existujú veľmi presvedčivé literárne dôkazy o efektívnosti komplexných stravovacích vzorov vo forme pestrých jedálnych lístkov. Za najúčinnější sa považuje mediteránsky vzor stravovania. Mediteránske jedlá podľa Mediterranean Diet Foundation by mali obsahovať nasledujúce komponenty: olivový olej (v každom jedle), ovocie (> 2 porcie v každom jedle), zelenina (> 2 porcie v každom jedle), chlieb a obilniny (1–2 porcie v každom jedle), strukoviny (> 2 porcie týždenne), orešky (1–2 porcie denne), ryby a morské plody (> 2 porcie týždenne), vajíčka (2–4 porcie týždenne), hydina (2 porcie týždenne), mliečne výrobky (2-krát denne). Naopak pri stravovaní by sa mala obmedziť konzumácia červeného mäsa (< 2-krát týždenne) a sacharidov (< 2-krát týždenne) (Bach-Faig et al., 2011; Davis et al., 2015).

Kognitívny tréning spočíva v tréningu deficitných domén kognitívnych funkcií a podpore, resp. posilňovaní zachovaných domén kognitívnych funkcií. Viesť by ho mal skúsený psychológ vo forme individuálnych alebo skupinových tréningov. Pacienti by mali byť zároveň inštruovaní a tréningu tak, aby boli schopní kognitívne cvičenia vykonávať na dennej báze aj v domácom prostredí. Téma nefarmakologických intervencií predstavuje komplexnú problematiku a vyžaduje si spoluprácu rôznych špecialistov. Detailné princípy nefarmakologických intervencií v prevencii vzniku a progresie KP sú dostupné na stránke Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky v sekcii Štandardné postupy vo forme platného preventívneho postupu „Odporúčaný postup pre výkon prevencie: Nefarmakologická prevencia a liečba neurodegeneratívnych ochorení. Pohybové, kognitívne a nutričné intervencie v prevencii demencií“ (Preventívne postupy MZSR, 2021).

Farmakologická liečba

Možnosti farmakologickej liečby PSCI sú v súčasnosti veľmi obmedzené. Jednou z dostupných foriem je extrakt z Ginkgo biloba EGb761, ktorý uvádzajú aj medzinárodné odporúčania pre liečbu VCI, ako aj PSCI, a to v dávke 240 mg raz denne s úrovňou dôkazov 2A (Kandiah et al., 2019). Ako možná off-label liečba sa v literatúre udáva donepezil, rivastigmin, galantamín alebo memantín. Vyšší efekt je

možné dosiahnuť tiež kombináciou spomínaných prípravkov (Zhan et al., 2021). Publikované metaanalýzy preukázali účinnosť kombinácie EGb761 s iným liečivom pri PSCI do 3 mesiacov od začatia liečby a pozitívny efekt kombinácie inhibítorov acetylcholinesterázy u pacientov s PSCI čisto vaskulárnej etiológie. Ich spojenie s EGb761 môže viesť k zlepšeniu kognitívneho výkonu a zmierneniu neuropsychiatrických príznakov, ako sú úzkosť, depresia a behaviorálne poruchy (Kim et al., 2020; Zhan et al., 2021; García-Alberca et al., 2022).

Inou z farmakologických možností je vinpocetín, látka s komplexným pôsobením, zlepšujúca cerebrálnu mikrocirkuláciu, metabolizmus mozgu a reologické vlastnosti krvi. Výsledkom je cerebroprotektívny účinok vinpocetínu. Liečba vinpocetínom môže byť prínosná pre pacientov s neuropsychiatrickými prejavmi po CMP. U pacientov užívajúcich vinpocetín bolo tiež zaznamenané významné zlepšenie v denných aktivitách, zlepšenie klinických príznakov cerebrovaskulárneho ochorenia malo pozitívny vplyv na náladu, pričom vinpocetín preukázal bezpečný a dobre tolerovaný profil (Valikovics et al., 2012; Zhang et al., 2018).

Liečba PSCI by mala byť komplexná. Je potrebné liečiť nielen KP, resp. PSCI, ale aj neuropsychiatrické symptómy a kardiovaskulárne rizikové faktory v rámci sekundárnej prevencie recidívy CMP. Potrebné je tiež riešiť prípadnú obezitu, hypotyreózu, hypovitaminózu B12, nikotinizmus a alkoholizmus. Súčasťou liečby by mala byť aj fyzioterapia a rehabilitácia (Powers et al., 2019). Nemalo by sa zabúdať na redukciu užívania liekov, ktoré potenciálne zhoršujú kognitívne funkcie (najčastejšie pamäť a pozornosť). Ide predovšetkým o lieky zo skupiny anxiolytík a sedatív (alprazolam, bromazepam, oxazepam a diazepam), anticholinergiká (biperiden), antikonvulzív (lacosamid, valproát a levetiracetam), hypnotík (eszopiklon, zolpidem a zopiklon) a opioidov (tramadol, fentanyl a oxykodón) (Kristensson et al., 2021; Chippa et al., 2023).

Diskusia

Téma KP po CMP je nepochybne veľkým medicínskym problémom, ktorý si zaslúži pozornosť odbornej spoločnosti. Literárnych údajov na túto tému je čoraz viac, no napriek tomu stále neexistuje jednotné a jasné usmer-